

TEMA DEL DIA

AVUI, COL·LOCACIÓ DE LES DARRERES PLAQUES STOLPERSTEINE ► Al matí, Gunter Demnig acabarà el recorregut manresà i, a la tarda, es desplaçarà a Igualada, que també retrà homenatge als seus ciutadans, a la plaça de l'Ajuntament. Des d'ahir, Manresa ja pot ensopegar amb la memòria històrica

Perquè la història no es repeteixi

► Estudiants i familiars acompanyen el creador de les llambordes en un emotiu homenatge als manresans deportats als camps nazis

SUSANA PAZ MANRESA

Passaven pocs minuts de les 9 del matí quan al carrer del Joc de la Pilota a Manresa, al número 18, s'acotava per primer cop durant el dia (i ho faria tretze vegades més) l'artista alemany Gunter Demnig. Envoltat d'una trentena d'estudiants de l'institut Pius Font i Quer, col·locava la primera placa Stolpersteine en memòria del deportat manresà més jove, Bernat Toran, mort a Gusen als 23 anys. Dos alumnes li atansaven la daurada llamborda i Demnig la dipositava al forat del paviment. Amb molta cura, netejava les restes de ciment. Amb respecte. Ressonaven els primers aplaudiments del dia.

Manresa, ahir, va restituir una part de la memòria històrica de la ciutat en forma de llambordes en un matí fred, molt fred, amb aigües i la sensació que les condicions meteorològiques ajudaven a entendre el patiment d'aquests 29 deportats manresans als camps nazis identificats fins avui. N'hi pot haver més. El franquisme ho va amagar i avui dia l'estat espanyol no alça la veu. Ahir es col·locaven 14 plaques (avui al matí les set restants) i en sis hi van assistir familiars. Tristor i alegria. La que mostrava Divina Torrescasana Aparicio, de 48 anys. Acompanyada de la seva mare, Josefa Aparicio, de 84, ahir homenatjaven el seu avi, a qui Divina mai no havia deixat de buscar. Van saber quan i on va morir quan a l'octubre el professor Jordi Pons, instigador de la recerca, li va portar el certificat de defunció de l'avi, Josep Aparicio Sancho, mort a Dachau el 1944. Torrescasana viu a Navàs, on el 2015 es van instal·lar les primeres Stolpersteine de l'estat: «sempre pensava en com m'agradaria que l'avi en tingués una». Ahir la celebrava.

Justícia i emoció a flor de pell. És el va transmetre Maria Antònia Gilibets Dalmau, neboda de Jesús Dalmau Colom, mort a Hartheim el 1942, quan va llegir en nom de la família un text on recordava el tiet («la iaia vivia amb l'esperança del teu retorn») i

transmetia el sentit del dia: «un homenatge a tots aquells que sense cap culpa en van ser víctimes». Al seu costat, Tomàs Dalmau (germà del deportat) i la seva dona, Margarita Marcet –filla de l'alcalde Marcet–, ambdós de 96 anys. Ell, amb llàgrimes als ulls; ella, en el moment que Demnig va col·locar la placa al número 12 del Canonge Montanyà, va demanar encaixar amb un sincer «moltes gràcies».

Hores abans, al carrer de la Mel, on es van posar dues plaques, de pare i fill, Miquel Camps Puiggròs i Antoni Camps Vives, morts a Gusen el 1941, una trentena d'alumnes més del Lluís de Peguera es va afegir a la comitiva que recorria el barri vell. A la plaça de Sant Domènec, l'alcalde Valentí Junyent –que havia rebut Demnig a l'ajuntament–, va descobrir la placa que honora els 29 deportats. Dos alumnes, Roger Corrons i Paula Aymerich, recordaven la barbàrie amb paraules d'Amat-Piniella, de qui, ahir, també es va col·locar la llamborda al carrer Carrió, 12. I entre aquests deportats, un que escenifica, com va explicar posteriorment Jordi Pons, l'objectiu del nazisme: «matar i no deixar rastre». Isidre Serra, de qui es coneix l'alçada, el color d'ulls, que va ser deportat a Bunchenwald amb Ferran Brunet i Ignasi Plana, que va desaparèixer a Majdanek el 1944 però de qui no s'ha pogut verificar la identitat.

Pensades per ensopegar «amb el cervell i amb el cor, no amb els peus», com va explicar l'artista en la xerrada amb els alumnes després de la descoberta de la placa, l'auditori de la Plana de l'Om es va omplir amb estudiants dels centres manresans disposats a assistir a una breu lliçó d'història, veure un documental i aplaudir (també braves) les dues alumnes responsables del treball de recerca que ha desembocat en l'homenatge ciutadà als deportats, Ariadna Moyano i Alejandra Ibarra, acompanyades de Pons. Era el torn de Demnig, que no va dubtar: «perquè la història no es repeteixi hi sou vosaltres».

Alumnes del Pius Font i Quer observen i fotografien com Gunter Demnig col·loca la placa d'Enric Munt Costa

Dos alumnes ofereixen la primera placa a l'artista

Valentí Junyent i Demnig en la descoberta de la placa

ELS FAMILIARS

FAMILIARS D'ENRIC CUNILL MARFÀ ► Laurence, Marc, Gerard i Veronique Cunill, néts d'Enric Cunill (c/ Carrió, 12). Arribats de Marsella, ahir es van retrobar, a peu de placa i sense haver quedat, amb el seu parent manresà Francesc Cabello. Feia 50 anys que no es veien.

FAMILIAR DE JOSEP GARCIA PÉREZ

► Maria Garcia, filla de Josep Garcia Pérez (c/ Muralla Sant Domènec, 28). Nascuda el 1938, Maria Garcia va viure fins als 25 anys a Manresa. Ara, a Barcelona. No va conèixer el seu pare, que va morir el 1941 a Gusen i la família no va saber què se n'havia fet fins que va rebre una carta notificant la seva mort, a mitjan anys cinquanta.

FAMILIARS DE JESÚS DALMAU COLOM ► Tomàs Dalmau i Margarita Marcet, filla de l'alcalde Marcet, germà i cunyada de Jesús Dalmau (c/ Canonge Muntanyà, 12). Una postal enviada pel manresà, en francès, els deia que era presoner de guerra. Ja no en van saber res més.